

Openingstekst: Dit is de tijd (Jan Wit)

Dit is de tijd. Je mag zeven keer raden.
Zeven maal zeventig keer heb je tijd
om gissend en missend, door schande en schade
wijs, te ontkomen aan de kwade
droom van de wenteltrap eeuwigheid.

Dit is de tijd, de tijd om te zorgen,
zorgende staan met je rug naar het vuur,
bloot aan de dood, in het leven geborgen,
lezen de schaduwen van morgen
spelender-, spelenderwijs op de muur.

Dit is de tijd. God zelf staat zonder
zich te verroeren andersom.
Dit is de tijd. Er gebeurt geen wonder,
maar Hij telt langzaam van één tot honderd,
tot honderdtien...en dan: "Ik kom."

Lezing: Marcus 1: 21 - 28 vertaling dr. Marie H. Van der Zeyde

- 21 Zo komen zij dan Kafarnaüm binnen.
En niet zodra was het sabbat
en kwam hij in de synagoge,
of hij ging daar de schriften verklaren.
- 22 En de mensen kregen een danige schok
bij die schriftverklaring van hem.
Want hij onderrichtte hen met profetisch gezag,
heel anders dan de theologen.
- 23 En vlak daarop was er een man
daar in die synagoge,
behept met een onreine geest,
en die begon daar te schreeuwen:
- 24 "Wat moet je hier, Jezus van Nazareth?
Je komt ons de ellende injagen!
Ik ken jou, ik weet wie jij bent:
de heilige Gods!"
- 25 Maar meteen strafte Jezus hem af:
"Nu geen woord meer, en kom uit die man!"
- 26 Waarop hem de boze geest nog deed stuipen
en wegging uit hem met een schreeuw van geweld.
- 27 De aanwezigen wisten niet hoe zij het hadden.
Zij vroegen zich met elkaar af:

“Wat is dit, wat hier gebeurt?
Een heel nieuwe schriftverklaring?
Een met profetisch gezag!
En ook geeft hij de onreine geesten bevelen
en die moeten dan doen wat hij zegt.”
28 En meteen ging zijn faam als een lopend vuur
rond door de landstreek van Galilea.

Overweging

Spoiler alert: dit wordt geen uiteenzetting over of het wel of niet een onverklaarbaar wonder is, wat hier in ons verhaal gebeurt. Uitgaand van het gangbare idee: een wonder is wat we niet met ons verstand kunnen begrijpen. Zo bekeken valt het hele fenomeen ‘geloof’ in de categorie ‘wonder’, maar een wonder lijkt me in de eerste plaats, dat ene Markus zo’n 2000 jaar geleden verhalen opschreef, die aan elkaar reeg tot een evangelie,- en dat wij vanmorgen wakker werden, opstonden en besloten naar deze fabelachtig mooie en indrukwekkende ruimte te gaan, om ook vanmorgen weer Ekklesia te zijn, “weggeroepen” uit ons comfortabele huis om elkaar te ontmoeten rond een verhaal van zomaar 2000 jaar geleden...! Dat blijft toch iets wonderlijks...

Alle wonderen die zouden kunnen volgen, worden volgens mij geboren uit ontvankelijkheid voor ons verhaal uit ‘de Schriften’. Wij gingen ervoor naar de Hooglandse,- in Kafarnaüm gingen ze ervoor naar de synagoge. “Ze waren daar diep onder de indruk van het onderricht, dat Jezus daar op die sabbat gaf” – zegt de NBV van 2021.

Dat klinkt nogal intellectueel en bedaard... Marie van der Zeyde durft dit vrijer en duidelijker weer te geven.

...onder de indruk? Nee, vertaalt zij: “...de mensen kregen een danige **schok** bij die schriftverklaring van hem.” Hoezo dan? “Want hij onderrichtte hen met profetisch gezag, heel anders dan de theologen”. Zo dan. Heb ik misschien toch de verkeerde studie gekozen :-)

Een lastige paradox ja, hier en nu. Het gaat blijkbaar helemaal niet om woorden - blabla bladietla – of om denkkraft of redeneerkraft, - het gaat hier om wat Jezus doet: het ontketenen van power, van de zeggingskraft van een bijbelse passage. We weten niet WELKE passage. We weten niet HOE Jezus die uitlegde. Maar hij deed het met “gezag”. Marie van der Zeyde durft dit te vertalen met: *profetisch* gezag. Dat staat er niet letterlijk, maar is denk ik inderdaad precies wat Markus bedoelt.

Een paar verzen eerder beschreef Markus nog hoe die *profetische* figuur Johannes Jezus doopte in de Jordaan. Min of meer volgt Jezus deze profetische figuur op, zodra Johannes is opgepakt en gevangen gezet. Dat is vaak het lot van kritische publieke figuren... – maar gelukkig: de beweging gaat door!

Zoals ook Julia Navalnaya doorgaat, doorgaat met het werk waar man Navalny zijn leven voor opofferde: een democratisch en rechtvaardig Rusland. U kunt zijn Anti-Corruptie Stichting (ACF Anti-Corruption Foundation), steunen, mocht u dat nog niet doen. Dan krijgt u ook hun frequente digitale nieuwsbrief, een verslag van hartverwarmend activisme, onvermoeibaar en volhardend. Even een Actie & Informatie tussendoor. Misschien een stuk belangrijker, eigenlijk, dan een meditatie (correctie: overweging ML)...

Zoals Julia Navalnaya doorgaat, zo ging na de uitschakeling van Johannes de Doper Jezus door.

Als profeet verkondigend: dit is de tijd -

het Koninkrijk van God is dichtbij.

Leef hiernaar, geloof erin!

Jezus' eerste vier leerlingen zijn misschien nog geen week geleden hun vissersboot uitgestapt, als wij aanschuiven in de synagoge van Kafarnaüm.

Dus – profetisch, ja! Jezus heeft het over hoe God het leven hier op aarde zou willen en roept een gevoel van urgentie op: dit is de tijd, kom op! - maar...hoezo zou hij ook gezag hebben? Niet op grond van een opleiding, al of niet genoten aan een internationaal hoog aangeschreven universiteit, of op basis van een solide reputatie of zoiets, - Jezus is nog maar net is begonnen. Het gezag dat hij opriep met zijn schriftuitleg, was er door zijn bezieling, doordat...“God door hem heen smoesde”. In de loop der eeuwen is dat vaker herkend en benoemd als: profetisch. Profetische woorden vonken vaak vol vuur en waarachtigheid en kracht.

Jezus was geen theoloog. Geen boekengeleerde. Maar echt en diep verbonden met God...werden zijn woorden: daden. Bleek zijn geloof EFFECTIEF. Dat is dan ook het 'event', daar in die synagoge van Kafarnaüm! Als Markus erover vertelt, over dit eerste optreden van Jezus, weet hij natuurlijk: dit verhaal is het uithangbord, de flagship- store, de campagne-aftap.

En wat is het, dat we hier zien? Als u me vergeeft, dat ik met een oude theoloog aan kom zetten: volgens mij zien we wat Van Ruler eens opmerkte: 'scheppen is scheiden'.

Want nee, de schepping was niet af, na 6 dagen,
God heeft niet een uurwerk in elkaar gezet,
waarna Hij alleen nog afwacht, wanneer het afloopt,
“tellend van 1 tot 110 en dan...Ik kom!”

Gods scheppende Geest is werkzaam, actief, zo geloof ik, van dag tot dag, van uur tot uur in hoe wij, mensen, met onze mogelijkheden omgaan. Wat noemen wij 'licht'? Wat noemen wij 'duisternis'? Waar en hoe trekken wij die grens? Waarop zeggen wij “ja” en waartegen is ons “nee”?

Jezus schiep een nieuwe werkelijkheid, door te scheiden: jij, onreine geest, “kom uit die man!” Als dit het specifieke wonder is in ons verhaal, - dat als Jezus dit zegt, dit ook daadwerkelijk gebeurt - laten we daar dan even op inzoomen. Dat 2000 jaar geleden de psychiatrische kennis van nu en het jargon daarbij, niet bestond, dat begrijpen we natuurlijk. Het neemt niet weg, dat we dezelfde menselijke werkelijkheid delen. En we in ons begrip vast best een brug kunnen slaan, naar die man, die opeens begint te schreeuwen, daar in die synagoge. Hij kan ons niet zijn ontgaan, hij *schreeuwt* bij zijn komen en zijn gaan. Op het oog “een man”, maar zoals Markus duidelijk maakt: een “bezeten” man. “Niet toerekeningsvatbaar”, omdat iets of iemand in hem het roer heeft overgenomen.

Dat gaat verder dan het herkenbare “jezelf even niet zijn”, rond een menstruatie, een zwangerschap of de overgang, of een plotselinge, heftige gebeurtenis, die je uit je evenwicht brengt, je breekbaar als glas maakt. Deze man was niet “even de controle over zijn emoties kwijt”: er was een innerlijke, psychische kracht, die zijn identiteit had overgenomen. Daar rust nog steeds een stigma op, op geestelijk zieken, - de GGZ, qua budgettering hoorde ik het ooit “het afvalputje van de zorg” noemen - we lopen er waarschijnlijk het liefst om heen, - en verdraaid, bedenk ik me, dat doe ik dus ook: NU PAS komt die onreine geest aan het woord...

Brutaal en onbeschoft gooit hij het eruit: “Wat moet je hier, Jezus van Nazareth?” Hij voorvoelt het antwoord al: “Jij komt ons zeker de ellende injagen!” En het sterkste wapen dat hij heeft, zijn kennis, zet hij assertief en agressief direct in: “Ik ken jou, ik weet wie je bent: de heilige Gods!”

Een fascinerende confrontatie in het hart van ons verhaal. Deze onreine geest, die zelfstandig is gaan opereren in zijn gastheer, manifesteert zich met kracht, maar is tegelijkertijd ook ongelofelijk bang. Hij kent de waarheid over zijn *eigen* identiteit: ‘wij zijn slecht, wij gaan eraan’

want hij kent evenzeer de waarheid over Jezus' identiteit: niet zomaar een praatjesmaker, blabla bladiëbla, maar een afgezant van God zelf.

De meerderheid van de synagogegangers blijft min of meer steken in een bewonderend oh en ah, eindigend in een afstandelijk "wat is dit?" Altijd een optie, je verschuilen achter een 'niet begrijpen'.

Noem het "een wonder" en je kunt er daarna gewoon met een boog omheen. Verder met je leven..

Maar die onreine geest, die...innerlijk "bezettende macht", heeft de potentie van Jezus feitelijk oneindig veel beter ingeschat en begrepen, dan al die anderen. Inderdaad betekent het heilige, profetische gezag van Jezus "einde verhaal" voor zijn eigen, kwaadaardige gezag. Heel letterlijk. Heel direct.

"Nu geen woord meer, en kom uit die man!"

En dat gebeurde.

Hoe vaak Jezus ook geschetst wordt als de toegankelijke messias, die zijn God uitdeelt als brood: mijn God is ook jullie God, - vanmorgen aarzel ik om in zijn sandalen te gaan staan.

Wie is een profeet? Van wie geldt: mijn woorden zijn daden? Ik doe wat ik zeg, kome wat komt?

Navalny, ja. En Julia. En er zijn er meer, natuurlijk. Goddank. Laten we ze blijven herkennen en waar mogelijk hun beweging steunen en meebewegen, met welke beweging ook, die Gods Koninkrijk dichterbij brengt.

Kijken we verder in ons verhaal: de positie van de bezeten man is óók niet eenvoudig te omarmen. Ik kan ons kwalijk collectief verklaren tot krankzinnig. We zijn en blijven misschien niet zo heel wonderlijk gewoon die toehoorders en toeschouwers. Maar de eerlijkste waarheid ligt misschien in de onreine geest, die haarfijn aanvoelt dat hij in de ogen van God aan de verkeerde kant van de lijn staat. Omdat hij een destructieve, bezettende macht is.

Als we voor ons gevoel, zo'n beetje een leven lang, ons al gelaafd hebben aan de Schriften, die Jezus uitlegde, - en we min of meer doordrenkt zijn geraakt van al die heilzame begrippen als vrede en gerechtigheid, grenzeloos mededogen, vergeving en verzoening, en als het beleven van de enorme kloof tussen deze begrippen en de werkelijkheid om ons heen ons bezeert, verwond, doet duizelen, moedeloos maakt, - dan denk ik nu: misschien misstaat een blik naar binnen niet, dieper dan al die geslaagde lagen van onze identiteit, die we durven te delen met anderen.

Ik ben – denk ik – niet krankzinnig, omdat het mij iets beter lukt om psychische, destructieve krachten onder de duim te houden, dan die bezeten man in de synagoge. Maar onder het gehoor van een profetische uitleg in een synagoge, een kerk of moskee, mogen we wellicht blijven hopen op het wonder van genezend licht, dat doordringt, ook in de duisterste hoeken van onze ziel.

We kunnen ons een moreel oordeel aanmeten over wat er gaande is
om ons heen,
in ons land
of in de wereld.

Maar misschien begint Gods Koninkrijk op de onzichtbare vierkante millimeter van onze eigen ziel.

Wat dient daar constructief ons leven? En wat is het, dat daar afbreuk aan doet? Wat kwaad wil in ons – weg ermee...!

Dit is de tijd!

De profetische urgentie is niet minder dan toen, in die synagoge.

En Gods Koninkrijk hier in de Hooglandse niet minder binnen handbereik.

Slottekst: Litanie van het leven (Moeder Teresa, India)

Het leven is schoonheid, bewonder het;
het leven is vreugde, geniet ervan;
het leven is een tuin, maak er wat van;
het leven is plicht, vervul ze;
het leven is een spel, speel het;
het leven is kostbaar, ga er zorgvuldig mee om;
het leven is rijkdom, bewaar het;
het leven is liefde, wees er blij mee;
het leven is een raadsel, los het op;
het leven is belofte, vervul die;
het leven is ook treurnis, overwin die;
het leven is een lied, zing het uit volle borst;
het leven is een uitdaging, ga die aan;
het leven is een strijd, ben er niet bang van;
het leven is soms een tragedie, doe er wat aan;
het leven is een avontuur, waag het erop;
het leven is geluk, verdien het;
het leven is leven, verdedig het.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeden.nl
info@ekklesialeden.nl